

Международно сравнително изследване „Бюджетни разходи за борба с КОВИД: пропуски в отчетността”

София, 25 Май 2021 г.

Пандемията от коронавирус предизвика спешна промяна в бюджетните приоритети и увеличаване на публичните разходи в повечето държави по света. Обявените до края на 2020 г. антикризисни пакети на глобално ниво надхвърлят 14 трилиона щатски долара. Независимо от нуждата от гъвкавост и скорост в действията, правителствата трябва да харчат прозрачно, отговорно и с отчитане на интересите на засегнатите страни.

Публикуваната от *International Budget Partnership* глобална карта на отчетността (Global Scorecard of Accountability: <https://internationalbudget.org/covid/>) показва, че:

- Повече от две трети от правителствата не управляват своите антикризисни бюджетни пакети според международните стандарти за отчетност на публичните финанси;
- Почти две трети не са прилагали открити и прозрачни процедури за възлагане на обществени поръчки;
- Почти половината от правителствата са въвели фискални мерки за подкрепа без законодателните органи да участват в дискусия и одобрение на разходите;
- Само около една четвърт от националните одитни институции са публикували ускорени одиторски доклади до края на 2020 г.

Глобалната карта на отчетността е съставена на базата на извънредно изследване, което се провежда заедно с редовното изследване „Отворен бюджет 2021“. Покрити са всички 120 страни, участващи в индекса. В тези страни са оценени над 400 пакета от антикризисни бюджетни мерки, стартирани между март и септември 2020 г. Бързата оценка включва 26 индикатора, покриващи четири области – данни и прозрачност, гражданско участие, надзор и отчетност.

Таблица: Групиране на страните според степента на отчетност на разходите, свързани с КОВИД

	No. of countries (out of 120)	Countries
Substantive	0	
Adequate	4	Australia, Norway, Peru, Philippines
Some	29	Bangladesh, Brazil, Bulgaria, Canada, Chile, Colombia, Costa Rica, Croatia, Fiji, France, Germany, Indonesia, Italy, Jamaica, Japan, Kyrgyz Republic, Mongolia, New Zealand, Nigeria, Paraguay, Poland, Portugal, Sierra Leone, Slovakia, Slovenia, South Africa, Sweden, United Kingdom, United States
Limited	55	Afghanistan, Angola, Argentina, Armenia, Azerbaijan, Bolivia, Bosnia and Herzegovina, Botswana, Cameroon, China, Côte d'Ivoire, Czech Republic, Dominican Republic, Ecuador, El Salvador, Georgia, Ghana, Guatemala, Honduras, Jordan, Kazakhstan, Kenya, Lesotho, Liberia, Macedonia, Madagascar, Malaysia, Mali, Mexico, Moldova, Mozambique, Namibia, Nepal, Nicaragua, Niger, Pakistan, Papua New Guinea, Romania, Russia, Rwanda, Senegal, Serbia, Somalia, South Korea, Spain, Sri Lanka, São Tomé e Príncipe, Thailand, Timor-Leste, Togo, Trinidad and Tobago, Uganda, Ukraine, Vietnam, Zambia
Minimal	32	Albania, Algeria, Benin, Burkina Faso, Burundi, Cambodia, Chad, Comoros, Dem. Rep. of Congo, Egypt, Equatorial Guinea, Eswatini, Ethiopia, Hungary, India, Iraq, Lebanon, Malawi, Morocco, Myanmar, Qatar, Saudi Arabia, South Sudan, Sudan, Tajikistan, Tanzania, The Gambia, Tunisia, Turkey, Venezuela, Yemen, Zimbabwe

Прилагайки критерии, съобразени с най-добрата практика за прозрачност, участие и надзор върху разходването на публични средства, оценката показва, че в нито една от анализиранияте страни не е постигната „значителна“ степен на отчетност, а едва в 4 тя може да се определи като „достатъчна“. България, заедно с още 28 страни, от които 9 в Европа, попада в третата група – на страните, осигуряващи „частична“ отчетност.

България се представя добре по отношение на предоставянето на информация за насочването на антикризисните мерки, техния размер и потенциални бенефициенти на етапа на планирането и одобряването им. Добра практика е и въведеното изискване за месечна отчетност на разходите, пряко свързани с борбата с КОВИД, както и редовното публикуване на данни за изпълнение на основните мерки. В същото време, осигуряването на средства за различни мерки с решение на изпълнителната власт без одобрение на народното събрание, както и липсата на установен инструмент за включване на парламента в надзора по изпълнение на мерките ограничават отчетността. Не е предвиден и процес на гражданско участие в процеса на промяна в бюджетните приоритети в кризата – слабост, отчитана и в редовните индекси „Отворен бюджет“. Подобрене в прозрачността може да се постигне и с прилагане на друга добра практика от международния опит – централизирано публикуване на отчетна информация за изпълнение на разходите на единен портал, която към момента се предоставя на собствените интернет страници на всяко отделно министерство или ведомство.

Партньор за България е Институтът за пазарна икономика. Представител на българското министерство на финансите също изрази становище, което бе взето под внимание при окончателното изчисление на индикаторите и направените констатации.

Индексът и материалите могат да бъдат намерени на: <https://internationalbudget.org/covid/>